

Ποταμός Κηφισός - Αντιπλημμυρική προστασία Λεκανοπεδίου

Ανδρέας Νικολόπουλος

Πολιτικός Μηχανικός, Μελετητής Υδραυλικών Έργων

Το Λεκανοπέδιο, για πολλούς γνωστούς λόγους (όπως : απρογραμματίστη αστικοποίηση, αυθαίρετη δόμηση, αποψίλωση δασών, πυρκαγιές, μπαζώματα ρεμάτων, καταπατήσεις, έλλειψη αναγκαίων αντιπλημμυρικών έργων και ανεπάρκεια των κατασκευασμένων κλπ.), δεν διαθέτει σήμερα ικανοποιητική θωράκιση αντιπλημμυρικής προστασίας, με επακόλουθο, πολλές περιοχές της να πλήττονται συχνά από καταστροφικές πλημμύρες με ανυπολόγιστες ζημιές, υποβάθμιση του περιβάλλοντος και ανθρώπινα θύματα ακόμα και σε σχετικά μικρής εντάσεως και διάρκειας βροχοπτώσεις.

Ο κυριότερος αποδέκτης των ομβρίων υδάτων του Λεκανοπεδίου είναι ο Κηφισός, με έκταση λεκάνης απορροής 381,10 τ.χλμ. και μήκος διαδρομής 22 χλμ. από τα οποία 14 χλμ. βρίσκονται εντός αστικής περιοχής και 8 χλμ. εκτός.

Στον Κηφισό συμβάλλει μεγάλος αριθμός ρεμάτων και πολλά από αυτά, στις κατοικημένες περιοχές, κατά καιρούς, έχουν μπαζωθεί και οι βασικοί κλάδοι τους έχουν διευθετηθεί με κλειστές και ανεπαρκείς διατομές.

Σημειώνεται, ότι οι παροχές σχεδιασμού των αντιπλημμυρικών έργων στο λεκανοπέδιο, έχουν εκτιμηθεί παλαιότερα με μεθόδους υπολογισμού παροχών και κριτήρια σχεδιασμού, χωρίς να έχουν επαληθευθεί εκ των υστέρων με μετρήσεις παροχών και δεν ανταποκρίνονται στις συνθήκες που έχουν δημιουργηθεί στο μεταξύ : άναρχη αστικοποίηση, πυρκαγιές, κλιματολογικές αλλαγές, κλπ. με επακόλουθο σήμερα να είναι αδήριτη η ανάγκη εκπόνησης επικαιροποιημένου σχεδιασμού αντιπλημμυρικής προστασίας.

Η διευθέτηση του Κηφισού άρχισε πριν από δεκαετίες και ολοκληρώθηκε σταδιακά σε συνδυασμό με τη δημιουργία της Λ. Κηφισού, μόλις το 2004. Συγκεκριμένα :

- Ο π. Κηφισός από τις Τρεις Γέφυρες μέχρι και την εκβολή του είναι οριστικά διευθετημένος και δεν επιδέχεται καμία επέμβαση, για αύξηση της διοχετευτικότητάς του.
- Η διοχετευτικότητα στο διευθετημένο οριστικά Κηφισό, στην αρχή του κλειστού τμήματος στις Τρεις Γέφυρες ανέρχεται σε 400 μ³/δλ και στο πέρας του κλειστού τμήματος στην Αγ. Άννης σε 700 μ³/δλ. Στο ανοικτό ανάπη Αγ. Άννης σε 1.100 μ³/δλ και κατάντη μέχρι την εκβολή του σε 1.400 μ³/δλ.
- Από τις Τρεις Γέφυρες μέχρι Αγ. Άννης ο ποταμός είναι πλήρως καλυμμένος και επ'αυτού έχει δημιουργηθεί η Λεωφόρος Κηφισού. Από την Αγ. Άννης μέχρι τη θάλασσα είναι εγκιβωτισμένος με ανοικτή διατομή, ενώ η Λεωφ. Κηφισού είναι υπερυψωμένη. Σημειώνεται ότι σε όλο το έργο, από τις Τρεις

Γέφυρες μέχρι την εκβολή του, δεν έχουν κατασκευαστεί τα απαιτούμενα και προβλεπόμενα από τις σχετικές μελέτες απαιτούμενα τεχνικά (φρεάτια επισκέψεως, αερισμού, έργα εισόδου προσωπικού και μηχανημάτων, κλπ.) με επακόλουθο να μην γνωρίζουμε την κατάσταση που επικρατεί στο υδραυλικό έργο και να είναι αδύνατος ο έλεγχος, η συντήρηση και επισκευή ζημιών κλπ. στον ποταμό και τις συμβολές των συμβαλλόντων ρεμάτων.

- Ο Κηφισός, στο τμήμα μεταξύ Λαχαναγοράς και Σεπολίων, δεν χαράχθηκε (το 1932) στη βαθειά γραμμή του εδάφους. Επί πλέον είχε αναχώματα πάνω στα οποία κατασκευάστηκαν οι παρακηφίσιμοι δρόμοι. Έτσι στο τμήμα από Χ.Θ 1+800 έως την Χ.Θ. 7+500 δεν είναι δυνατή η εισροή στην κοίτη των νερών που ρέουν επιφανειακά. Τα νερά αυτά πλημμυρίζουν τις εκατέρωθεν του Κηφισού χαμηλές περιοχές και ξεχειλίζουν από την Λαχαναγορά μέχρι την οδό Πειραιώς προς τις περιοχές Ρέντη, Καμινίων, Ν. Φαλήρου, Βοτανικού, Καλλιθέας και Μοσχάτου. Το ίδιο συμβαίνει και για το τμήμα κατάντη της Λαχαναγοράς. Το θέμα είναι σοβαρό και πρέπει να αντιμετωπιστεί κατά περίπτωση, για να εξασφαλιστεί επιφανειακή απορροή στις εκατέρωθεν του Κηφισού χαμηλές περιοχές που με τη σημερινή κατάσταση αποτελούν κλειστές λεκάνες.
- Από τις Τρεις Γέφυρες και ανάντη ο ποταμός προβλέπεται να παραμείνει με ανοικτή διατομή αλλά μέχρι σήμερα δεν έχει διευθετηθεί και ούτε έχουν κατασκευαστεί έργα διευθέτησης στα συμβάλλοντα ρέματα π.χ. Εσχατιάς, Αχαρνών, Βαρυμπόμπης, Πύρνας κλπ., τα οποία, όταν υλοποιηθούν θα αυξήσουν τη διοχετευτικότητά του.
- Τέλος, σημειώνεται ότι η άποψη που επικρατεί, ότι μετά την ολοκλήρωση κατασκευής των έργων διευθέτησης του Κηφισού, το ποτάμι θα αντέχει βροχές 50ετίας δεν είναι ακριβής. Η άποψη αυτή αντιστοιχεί σε προβλέψεις που είχαν γίνει πριν από 35 χρόνια όταν άρχισε η μελέτη και εκτέλεση έργων στον Κηφισό. Όμως η ανεξέλεγκτη και αλόγιστη επέκταση της πόλης, οι καταστροφικές πυρκαγιές κλπ. έχουν ανατρέψει αυτές τις προβλέψεις. Από τα υφιστάμενα και μη επικαιροποιημένα σχετικά στοιχεία, εκτιμάται ότι ο Κηφισός θα μπορεί να διοχετεύσει πλημμύρες το πολύ 20ετίας. Το θέμα αυτό είναι πολύ σοβαρό και θα πρέπει να εξεταστεί στα πλαίσια του Επικαιροποιημένου Σχεδιασμού Αντιπλημμυρικής Προστασίας.

Για να αντιμετωπιστούν τα σοβαρά προβλήματα πλημμυρών στις περιοχές της λεκάνης Κηφισού και γενικά για να βελτιωθεί η αντιπλημμυρική προστασία και η αναβάθμιση του περιβάλλοντος στο λεκανοπέδιο θα πρέπει να υλοποιηθούν τα παρακάτω :

- **Μελέτη Διαχείρισης Κηφισού :** Η υπόψη μελέτη έχει ήδη δρομολογηθεί από το ΥΠΕΧΩΔΕ και έχει σαν στόχο, μεταξύ των άλλων, να καταγραφεί και αξιολογηθεί η υφιστάμενη κατάσταση του ενιαίου έργου (Υδραυλικού και

Οδικού) και να εκπονηθούν οι απαιτούμενες υποστηρικτικές μελέτες, έρευνες και εγχειρίδια για τη συστηματική παρακολούθηση, λειτουργία και συντήρηση του έργου. Η υπόψη μελέτη, περιλαμβάνει μεταξύ των άλλων, την εκπόνηση επικαιροποιημένης υδρολογικής μελέτης, την αναθεώρηση των κριτηρίων σχεδιασμού αντιπλημμυρικών έργων και την ανανέωση στάσιμων νερών στις εκβολές του Κηφισού.

- **Επικαιροποιημένος Σχεδιασμός Αντιπλημμυρικής Προστασίας :** Ο υπόψη Σχεδιασμός (Γενική Διάταξη Αντιπλημμυρικών Έργων) θα βασιστεί στη σχετική μελέτη «Βασικά στοιχεία και Προτάσεις για την εκπόνηση επικαιροποιημένου σχεδιασμού αντιπλημμυρικής προστασίας στο Νομό Αττικής» που εκπονήθηκε από τη Δ/ση Δ10 του ΥΠΕΧΩΔΕ το 2004 και από τις σχετικές υποστηρικτικές μελέτες που θα προκύψουν από την πιο πάνω Μελέτη Διαχείρισης Κηφισού. Με βάση αυτόν τον Σχεδιασμό οι διάφοροι φορείς θα προγραμματίζουν, θα μελετούν και θα κατασκευάζουν τα απαραίτητα αντιπλημμυρικά έργα.
- **Εφαρμογή της Οδηγίας 2007/60 ΕΕ για την αξιολόγηση κινδύνων πλημμύρας στο Λεκανοπέδιο.**

Σημειώνεται, τέλος, ότι η υλοποίηση του επικαιροποιημένου σχεδιασμού αντιπλημμυρικής προστασίας και η κατασκευή αντιπλημμυρικών έργων απαιτούν μεγάλο χρόνο και σημαντικές δαπάνες και είναι αναγκαίο, ανεξάρτητα από τον επικαιροποιημένο σχεδιασμό αντιπλημμυρικών έργων, να κατασκευαστούν, χωρίς άλλη καθυστέρηση, τα παρακάτω επείγοντα αντιπλημμυρικά έργα :

- Έργα ανάσχεσης πλημμυρών (αντιπλημμυρικά φράγματα) στις περιοχές ανάντη Κόκκινου Μύλου
- Διευθέτηση ρ. Εσχατιάς
- Εκτροπή Κυκλοβόρου Προφ. Δανιήλ και μερική π. Ιλισού στον π. Κηφισό
- Ολοκλήρωση του υφιστάμενου βασικού συλλεκτήρα ομβρίων υψηλών περιοχών Μοσχάτου, Καλλιθέας και Νέας Σμύρνης
- Απεγκλωβισμός των χαμηλών πυκνοκατοικημένων περιοχών Μοσχάτου και Καλλιθέας.